

Analisis Perundangan Penjagaan Warga Emas di United Kingdom, Australia dan Jepun (Analysis of Elderly Care Legislation in the United Kingdom, Australia, and Japan)

TAN JASS KEY
RAMALINGAM RAJAMANICKAM
TENGKU NOOR AZIRA TENGKU ZAINUDIN

ABSTRAK

Sistem penjagaan moden secara umum bersumberkan common law. Sistem penjagaan ini mengutamakan doktrin parens patriae yang bererti bahawa pihak mahkamah dibenarkan untuk campur tangan dalam menjaga kepentingan golongan-golongan yang tidak mampu menjaga diri sendiri, seperti kanak-kanak dan orang dewasa yang kurang upaya melalui pelantikan penjaga. Walaupun Malaysia masih tidak mempunyai undang-undang yang khusus untuk penjagaan warga emas, pelbagai perkembangan dan kemajuan undang-undang berhubungan dengan penjagaan warga emas telah berlaku di negara-negara lain. Sejak dengan itu, penulisan ini akan menganalisis kerangka perundangan tentang penjagaan warga emas di tiga buah negara terpilih, iaitu United Kingdom, Australia dan Jepun. Ketiga-tiga negara ini telah dipilih atas alasan bahawa mereka mempunyai sejarah yang lama dan sistem penjagaan warga emas yang mantap pada masa ini. Bukan itu sahaja, pembaharuan undang-undang sering dilakukan untuk memberikan jaminan yang lebih baik kepada golongan ini. Bagi mencapai objektif yang digariskan, penulisan ini menggunakan pendekatan kualitatif bersifat analisis kandungan. Penulisan ini mendapati bahawa walaupun undang-undang penjagaan di United Kingdom, Australia dan Jepun tidak ditujukan secara khusus kepada golongan warga emas, namun mekanisme undang-undang yang wujud di ketiga-tiga bidang kuasa tersebut telah memberikan manfaat kepada golongan warga emas. Golongan warga emas yang tidak mempunyai keupayaan mental dalam menguruskan diri sendiri dan harta dikawal selia oleh undang-undang yang boleh dianggap menyeluruh dan mantap di ketiga-tiga bidang kuasa tersebut. Hal ini terbukti menerusi statistik pemakaian sistem penjagaan orang dewasa yang digunakan kepada golongan warga emas. Golongan warga emas termasuk dalam kategori orang dewasa yang kekurangan upaya dan mereka lahir golongan yang terbesar di bawah undang-undang penjagaan sebegini. Oleh itu, penulisan ini mencadangkan agar Malaysia dapat mengambil usaha untuk mengintegrasikan pendekatan yang digunakan di ketiga-tiga bidang kuasa tersebut bagi mewujudkan mekanisme undang-undang yang menyeluruh dalam aspek penjagaan warga emas di Malaysia.

Kata kunci: Warga emas; penjagaan; United Kingdom; Australia; Jepun

ABSTRACT

The modern guardianship system is derived from the common law. This guardianship system prioritises the doctrine of parens patriae which means that the courts are allowed to intervene to take care of the interests of those who are unable to care for themselves, such as children and adults through the appointment of guardians. Although Malaysia still does not have specific laws for elderly guardianship, various developments and advances in laws related to the elderly guardianship have taken place in other countries. In line with that, this paper will analyse the legal framework with regards to elderly guardianship system in three selected countries, namely the United Kingdom, Australia and Japan. These three countries were chosen on the grounds of their long histories and well-established system at present. Apart from that, legal reforms have always been carried out to safeguard this group. To achieve the objectives outlined qualitative approach of content analysis. It was discovered that although guardianship laws in the United Kingdom, Australia and Japan do not specifically aimed at the elderly, the legal mechanisms that exist in all these jurisdictions have benefited the elderly. The elderlyies who are without mental capacity to manage themselves and property, are protected by laws that can be considered comprehensive and robust in all three jurisdictions. This is evidenced by the application of adults guardianship system's statistic for the elderly. The elderly are included in the category of adults with incapacity and they are the largest group under these guardianship laws. Therefore, it is recommended that relevant authorities should take the effort in integrating the different approaches applied in these three jurisdictions to come out with a comprehensive legal mechanism for elderly guardianship in Malaysia.

Keywords: Elderly; guardianship; United Kingdom; Australia; Japan

PENGENALAN

Secara amnya, sistem penjagaan moden bersumberkan *common law* England dan ia kemudiannya dibawa ke kawasan jajahannya. Sistem penjagaan ini mengutamakan doktrin *parens patriae* yang bererti pihak mahkamah dibenarkan untuk campur tangan dalam menjaga kepentingan golongan-golongan yang tidak mampu menjaga diri sendiri, seperti kanak-kanak dan orang dewasa yang kurang upaya melalui pelantikan penjaga. Dalam kata lain, tujuan utama undang-undang penjagaan adalah untuk melindungi mereka yang tidak mempunyai keupayaan. Mahkamah diberi bidang kuasa *parens patriae* untuk membuat perintah yang relevan bagi perlindungan dan manfaat orang yang kekurangan keupayaan untuk bertindak.

Penulisan ini adalah untuk mengenal pasti dan menganalisis mekanisme perundangan yang sedia ada bagi golongan warga emas di United Kingdom, Australia dan Jepun. Penulisan ini menggunakan pendekatan kualitatif bersifat perundangan tulen kerana fokus utama penulisan ini ialah undang-undang yang berkaitan dengan penjagaan warga emas. Bukan itu sahaja, pendekatan tersebut juga digunakan untuk mengenal pasti sama ada undang-undang yang berkenaan adalah memadai untuk menangani isu-isu berkaitan dengan penjagaan warga emas di negara-negara tersebut. Undang-undang yang relevan di negara-negara tersebut akan dianalisis untuk menilai sejauh manakah undang-undang memperuntukkan sistem penjagaan kepada warga emas.

MENTAL CAPACITY ACT 2005 (ENGLAND AND WALES) DAN WARGA EMAS

United Kingdom merupakan antara negara yang paling awal mempunyai sistem penjagaan bagi orang yang hilang keupayaan akibat masalah mental. Oleh sebab United Kingdom terdiri daripada tiga wilayah, iaitu: (1) England and Wales; (2) Scotland; dan (3) Northern Ireland, ketiga-tiga wilayah ini mempunyai undang-undang berkaitan dengan kesihatan mental yang tersendiri. Di Scotland, undang-undang yang berkaitan dengan kesihatan mental wujud sebagai Adults with Incapacity (Scotland) Act 2000 (AWIA), di England and Wales pula ialah Mental Capacity Act 2005 (MCA), dan Northern Ireland menerima pakai Mental Capacity Act (Northern Ireland) 2016. Undang-undang ini digubal untuk membernarkan pembuatan keputusan yang sah di sisi undang-

undang bagi individu yang kekurangan keupayaan mental.¹

Namun, penulisan ini hanya akan memberikan fokus kepada undang-undang kesihatan mental di England and Wales, iaitu Mental Capacity Act 2005 yang mula berkuat kuasa pada tahun 2007.² Mental Capacity Act 2005 merupakan suatu statut yang digubal untuk menyokong semua individu yang berumur 16 dan ke atas serta yang mempunyai masalah kekurangan keupayaan mental. Walaupun MCA 2005 tidak terpakai secara khususnya kepada golongan warga emas, ia mempunyai kepentingan yang signifikan kepada pesakit warga emas kerana mereka merupakan golongan yang paling banyak menghadapi masalah gangguan mental.

Setiap tahun, sebanyak dua juta orang di United Kingdom mengalami masalah kekurangan keupayaan disebabkan oleh gangguan mental, demensia, penyakit fizikal yang mempengaruhi fungsi otak, seperti delirium ataupun kecederaan kepala yang melemahkan keupayaan seseorang untuk membuat keputusan.³ Bukan itu sahaja, menjelang tahun 2031, jumlah penduduk yang berumur 75 tahun dan ke atas di United Kingdom akan meningkat daripada 4.7 juta kepada 8.2 juta.⁴ Kajian juga menunjukkan bahawa 60 peratus daripada golongan yang berumur 65 tahun dan ke atas akan mengalami satu atau lebih daripada satu masalah kesihatan.⁵ Sebagai contoh, demensia mempengaruhi seorang daripada 20 orang yang berumur 65 dan ke atas dan seorang daripada lima orang yang berumur lebih daripada 80 tahun. Penduduk yang berumur 85 tahun dan ke atas yang mungkin dimasukkan ke hospital atas masalah kesihatan adalah 14 kali lebih daripada penduduk yang berada dalam kumpulan umur 15 hingga 29 tahun.⁶ Walaupun MCA 2005 bukan undang-undang penjagaan khusus bagi golongan warga emas, golongan warga emas merupakan golongan terbesar yang menerima manfaat di bawah kerangka perundangan tersebut. Oleh itu, dapat dikatakan bahawa MCA 2005 ialah undang-undang penjagaan warga emas secara tidak langsung di England and Wales.

Secara ringkasnya, MCA 2005 memperuntukkan perlindungan kepada pesakit mental yang hilang keupayaan ataupun mempunyai keupayaan yang terhad untuk membuat keputusan bagi urusan diri sendiri. Skopnya amat luas dan ia merangkumi pengurusan urusan peribadi dan juga harta benda. Bukan itu sahaja, MCA 2005 juga memberikan garis panduan kepada pengamal perubatan dalam proses penilaian keupayaan mental seseorang.⁷ Ujian

penilaian keupayaan mental seseorang adalah amat penting di bawah kerangka perundangan England dan Wales kerana MCA 2005 turut mempromosikan autonomi setiap individu, seperti yang dinyatakan dalam seksyen 1, MCA 2005, iaitu “setiap orang haruslah dianggap sebagai mempunyai keupayaan melainkan jika dibuktikan selainnya.” Oleh itu, tujuan ini boleh dicapai dengan membolehkan seseorang untuk membuat keputusan diri sendiri berhubungan dengan keputusan kehidupan sehari-hari dan juga keputusan jangkaan sekiranya orang tersebut mempunyai keupayaan untuk berbuat demikian.

Berkenaan dengan pentakrifan “keupayaan” ataupun “ketidakupayaan,” MCA 2005 telah menetapkan satu ujian penilaian keupayaan yang melibatkan dua peringkat. Pada peringkat pertama, seseorang yang dikatakan kekurangan keupayaan mestilah dibuktikan bahawa dia mengalami kecacatan ataupun gangguan dalam fungsi minda atau otak yang dikenali sebagai “ambang diagnostik.” Ambang diagnostik ini dapat mengecualikan sebilangan besar orang yang membuat keputusan luar biasa ataupun keputusan tidak bijak daripada jatuh ke dalam kategori golongan yang hilang keupayaan⁸ kerana bukan setiap orang yang membuat keputusan yang tidak bijak ialah mereka telah hilang keupayaan.

Selepas seseorang memenuhi ambang diagnostik, seseorang hanya akan dianggap sebagai kekurangan keupayaan untuk membuat keputusan sekiranya dia melepassi peringkat kedua yang melibatkan “ujian fungsian.” Ujian ini bertujuan untuk menguji dan menilai proses pembuatan keputusan seseorang secara keseluruhan dan bukan semata-mata berdasarkan pendekatan “status” seseorang itu.⁹ Di bawah ujian fungsian, empat perkara yang dinyatakan dalam seksyen 3(1) mestilah dapat dibuktikan, iaitu:

- (i) seseorang itu tidak boleh memahami maklumat yang berkaitan dengan keputusan;
- (ii) seseorang itu tidak boleh mengekalkan maklumat;
- (iii) seseorang itu tidak boleh menggunakan ataupun menimbangkan maklumat dalam proses pembuatan keputusan; dan
- (iv) seseorang itu tidak boleh menyampaikan keinginan ataupun keputusannya sama ada melalui percakapan, bahasa isyarat ataupun cara lain.

Bagi golongan warga emas pula, mereka biasanya dianggap sebagai orang yang menghadapi masalah kekurangan keupayaan kerana kebanyakannya mengalami penyakit mental, seperti demensia.¹⁰ Dalam kata lain, warga emas sudah biasanya dianggap sebagai golongan kurang upaya dari segi mental untuk membuat keputusan kerana kedua-dua peringkat ujian penilaian tersebut dapat dipenuhi.¹¹

MEKANISME PENJAGAAN DI BAWAH MCA 2005

Berhubungan dengan mekanisme penjagaan pula, MCA 2005 telah memperuntukkan tiga cara pembuatan keputusan bagi pihak yang kekurangan keupayaan, iaitu:

- a. Pengeluaran perintah ataupun pembuatan keputusan oleh Mahkamah Perlindungan (*Court of Protection*) yang mempunyai bidang kuasa ke atas orang dewasa yang kekurangan keupayaan;
- b. Pelantikan seseorang Timbalan (*Deputy*) oleh Mahkamah Perlindungan; dan
- c. Penggunaan Surat Kuasa Wakil Kekal.

Oleh itu, jelaslah bahawa MCA 2005 telah memperuntukkan beberapa alternatif kepada orang yang kekurangan keupayaan untuk memastikan bahawa urusan mereka dapat disempurnakan walaupun mereka sudah hilang keupayaan mental untuk menguruskan urusan diri sendiri. Mereka akan menerima dan memperoleh penjagaan yang paling sesuai sebagai satu langkah untuk menjamin kepentingan terbaik dan pada masa yang sama, mempromosikan autonomi mereka.

Mekanisme penjagaan yang pertama sekali ialah Mahkamah Perlindungan. Mahkamah ini berasal daripada Mahkamah Chancery yang wujud pada zaman pertengahan. Ketika itu, Lord Chancellor memainkan peranannya untuk membuat perintah berhubungan dengan harta benda orang gila dan orang yang mengalami kecacatan otak.¹² Selepas MCA 2005 berkuat kuasa, bidang kuasa Mahkamah Perlindungan terpakai kepada empat kumpulan yang utama, iaitu orang dengan penyakit psikiatri, seperti skizofrenia ataupun *bipolar effective disorder*; orang yang mempunyai kesukaran pembelajaran ataupun ketidakupayaan intelektual; orang tua yang mengalami ketidak sempurnaan mental, terutamanya yang mengalami penyakit Alzheimer ataupun

demensia; dan orang yang mengalami kerosakan otak akibat kemalangan ataupun kecuaian klinikal. Namun, berbanding dengan orang yang mengalami penyakit mental ataupun kesukaran pembelajaran, Mahkamah Perlindungan biasanya berurusan dengan perkara-perkara yang berkaitan dengan pesakit warga emas kerana perkara-perkara yang terlibat adalah lebih rumit.¹³

Kuasa umum Mahkamah Perlindungan telah diperuntukkan bermula dari seksyen 15 hingga seksyen 23, MCA 2005. Seksyen 15 memperuntukkan bahawa Mahkamah Perlindungan boleh membuat pengisytiharan sama ada seseorang mempunyai keupayaan untuk membuat keputusan tertentu ataupun tidak dan membuat pengisytiharan atas kesahan sesuatu perbuatan yang dilakukan oleh orang yang hilang keupayaan tersebut, terutamanya keputusan yang berkaitan dengan rawatan perubatan.¹⁴

Selain mengesahkan keputusan berkaitan dengan penjagaan kesihatan yang dilakukan oleh seseorang yang hilang keupayaan, Mahkamah Perlindungan juga boleh membuat *one-off order* dalam perkara-perkara yang berkaitan dengan harta benda, seperti jualan rumah dan pelaburan pendapatan jualan (seksyen 16(2)(a), MCA 2005); pelantikan seorang timbalan bagi tujuan membuat keputusan mengenai urusan harta benda (seksyen 16(2)(b), MCA 2005); dan penyelesaian isu-isu yang melibatkan kuasa wakil kekal (seksyen 22, MCA 2005). Bukan itu sahaja, seksyen 45 hingga 56, MCA 2005 turut memperuntukkan kuasa subsidiari Mahkamah Perlindungan.

Seksyen 57 pula membawa masuk elemen baharu yang langsung tidak pernah disebutkan di mana-mana bidang kuasa yang lain, iaitu konsep “Penjaga Awam” (Public Guardian). Pejabat Penjaga Awam ini beroperasi sebagai cabang pentadbiran dan eksekutif Mahkamah Perlindungan. Menurut seksyen 58, Penjaga Awam ini mempunyai peranan-peranan, seperti mendaftarkan Surat Kuasa Wakil Kekal ataupun Timbalan; mengawal selia pelaksanaan kuasa oleh timbalan-timbalan yang dilantik oleh mahkamah; menerima jaminan, seperti akaun dan laporan berkala daripada timbalan yang dilantik oleh mahkamah supaya mereka melaksanakan fungsinya berdasarkan penetapan mahkamah; dan menyiasat aduan berkaitan dengan timbalan-timbalan dan wakil-wakil.

Oleh itu, jelaslah bahawa Mahkamah Perlindungan mempunyai bidang kuasa yang luas dan ia boleh juga membuat keputusan berkenaan

dengan keupayaan seseorang individu. Penjaga Awam pula memainkan peranan yang penting dalam memastikan pelaksanaan tugas-tugas dan fungsi-fungsi timbalan adalah selaras dengan tujuan pelantikan mereka dalam urusan pembuatan keputusan bagi orang yang hilang keupayaan.

Seterusnya ialah timbalan. Seperti yang disebutkan tadi, sekiranya seseorang yang sudah hilang keupayaan pernah membuat keputusan berhubungan dengan harta benda ataupun penjagaan kesihatannya, Mahkamah Perlindungan mempunyai kuasa untuk mengesahkan keputusannya. Sekiranya individu tersebut tidak pernah membuat apa-apa keputusan yang relevan, maka Mahkamah Perlindungan mempunyai kuasa di bawah seksyen 16(2), MCA 2005 membuat keputusan baginya ataupun melantik seorang timbalan untuk membuat keputusan bagi pihaknya.

Timbalan-timbalan yang dilantik mestilah individu-individu yang berumur 18 tahun ke atas. Mahkamah Perlindungan akan melaksanakan budi bicaranya semasa melantik seorang Timbalan dengan mengambil kira kepentingan terbaik orang yang hilang keupayaan tersebut. Biasanya, Timbalan akan dilantik daripada salah satu daripada lima kategori yang berikut, iaitu:

- a. Ahli keluarga;
- b. Timbalan profesional, seperti peguam-pegawai;
- c. Pihak berkuasa awam, contohnya, pasukan pentadbiran wang daripada majlis komuniti dan Majlis Borough London;
- d. Sesiapa sahaja, sekiranya tiada (a), (b) dan (c) yang sesuai dan berupaya untuk bertindak sebagai Timbalan; dan
- e. Timbalan kesihatan dan kebajikan, seperti doktor ataupun pengamal perubatan.

Biasanya, pihak mahkamah lebih cenderung untuk melantik sama ada ahli keluarga sebagai timbalan kerana mereka lahir antara orang yang paling biasa dengan urusan, keinginan dan kaedah komunikasi dengan orang yang hilang keupayaan tersebut. Tambahan pula, seseorang yang mempunyai pengetahuan peribadi tentang orang yang hilang keupayaan lebih sesuai untuk memenuhi keperluan individu tersebut dan melaksanakan kewajipannya sebagai seorang Timbalan.¹⁵

Menurut seksyen 19(4), MCA 2005, Mahkamah boleh melantik lebih daripada seorang timbalan yang boleh sama ada bertindak secara “bersama” (semua timbalan mesti bertindak bersama) ataupun “bersama dan berasingan” (seorang timbalan

boleh membuat keputusan sendiri ataupun bersama dengan timbalan lain). Seksyen 16(4)(b), MCA 2005 pula menekankan bahawa kuasa yang diberikan kepada timbalan terhad kepada tempoh yang ditetapkan dan skop yang boleh dilaksanakan secara munasabah dalam pelbagai keadaan. Hal ini menunjukkan bahawa kuasa seseorang timbalan dalam sistem penjagaan sebenarnya amat terhad. Peranan timbalan dihadkan oleh masa, perbelanjaan dan birokrasi. Sebagai contoh, timbalan dikehendaki untuk membuat permohonan kepada mahkamah untuk mendapatkan keizinan bagi kuasa tambahan ataupun membuat pembaharuan pelantikan secara berkala. Seksyen 19(9) juga meminta seseorang timbalan untuk memberikan jaminan kepada Penjaga Awam bahawa dia akan melaksanakan fungsinya berdasarkan penetapan mahkamah dan menyerahkan laporan kepada Penjaga Awam mengikut masa yang ditetapkan.

Akhir sekali ialah surat kuasa wakil kkal (*Lasting Power of Attorney [LPA]*). LPA merupakan satu dokumen undang-undang yang memperuntukkan bahawa seseorang individu yang berumur lebih daripada 18 tahun (pemberi) akan melantik seseorang proksi sama ada seorang peguam ataupun penerima untuk membuat keputusan bagi pihak mereka. Di bawah sistem ini, penerima boleh dilantik untuk membuat keputusan berhubungan dengan kebajikan peribadi pihak pemberi, termasuklah urusan penjagaan kesihatan dan kerelaan kepada rawatan perubatan. Namun, LPA yang termasuk pembuatan keputusan tentang kebajikan peribadi hanya boleh dilaksanakan sekiranya pembuat sudah hilang keupayaan untuk berbuat demikian.

Selain itu, keputusan yang dibuat oleh pihak penerima mestilah sentiasa memberikan keutamaan kepada kepentingan terbaik pihak pemberi. Hal ini dikatakan demikian kerana penerima bertindak sebagai wakil kepada pihak pemberi yang hilang keupayaan dan keinginan pemberi haruslah sentiasa diambil kira semasa membuat apa-apa keputusan.¹⁶ Oleh itu, garis panduan LPA telah mengingatkan pemberi supaya memastikan bahawa orang yang dipilih sebagai penerima merupakan seseorang yang rapat dengannya dan orang yang dipercayai akan membuat keputusan demi kepentingan terbaiknya.

LPA juga banyak digunakan oleh golongan warga emas di England dan Wales. Perkara ini dapat dibuktikan melalui laporan Lush¹⁷ yang menyatakan bahawa 94% pemberi LPA merupakan orang yang berumur 60 tahun dan ke atas dan 56% daripadanya

terdiri daripada individu yang berumur 80 dan ke atas. Purata umur pemberi yang memasuki sistem LPA ialah 81 tahun 10 bulan. Dalam kata lain, LPA memainkan peranan yang penting bagi golongan warga emas di England dan Wales. Selain itu, 80% LPA mempunyai kaitan dengan hal ehwal harta dan kewangan, manakala 20% berkaitan dengan urusan kesihatan dan kebajikan.¹⁸ Oleh itu, adalah jelas bahawa LPA di England dan Wales juga merupakan salah satu alternatif yang dapat memenuhi keperluan orang yang hilang keupayaan, terutamanya golongan warga emas kerana pemberi-pemberi di bawah LPA kebanyakannya terdiri daripada orang tua.

Walaupun MCA 2005 tidak secara khususnya memperuntukkan tentang penjagaan warga emas, masalah peningkatan bilangan warga emas yang mengalami penyakit mental, seperti demensia telah membuktikan bahawa MCA 2005 mempunyai kepentingan yang signifikan bagi golongan pesakit warga emas. MCA 2005 turut memberikan fokus kepada pertambahan jumlah penduduk warga emas di England dan Wales. Oleh itu, MCA 2005 berperanan untuk menambah baik rawatan serta jaminan yang ditawarkan kepada warga emas yang sudah hilang keupayaan untuk membuat keputusan dalam urusan peribadi dan juga harta benda.

GUARDIANSHIP ACT 1987 (NSW), NSW TRUSTEE AND GUARDIAN ACT 2009 DAN WARGA EMAS

Berbeza dengan bidang kuasa England dan Wales, sistem penjagaan orang dewasa yang kurang upaya di New South Wales dikawal selia oleh dua buah statut, iaitu Guardianship Act 1987 yang lebih memberikan fokus kepada penjagaan dari aspek urusan peribadi dan NSW Trustee and Guardian Act 2009 yang lebih memfokuskan pengurusan kewangan orang yang dilindungi. Walaupun kedua-dua statut ini tidak terpakai secara khusus kepada golongan warga emas, namun kedua-duanya memainkan peranan yang penting dalam pengurusan hal ehwal peribadi dan harta benda golongan warga emas pada masa ini.

Australian Government's 2010 Intergenerational Report menyatakan bahawa purata umur warganegara Australia sedang meningkat dan hal ini jelas menunjukkan bahawa wujudnya suatu peningkatan perkadarhan warganegara Australia yang akan mengalami ketidaksempurnaan berkaitan dengan umur.¹⁹ Oleh itu, adalah jelas bahawa wujud suatu peningkatan perkadarhan warganegara Australia yang akan mengalami ketidaksempurnaan berkaitan

dengan umur. *Access Economics* menganggarkan bahawa sebanyak 1,130,000 penduduk Australia akan mengalami demensia pada tahun 2050. Dalam kata lain, sebanyak 3.2 peratus populasi Australia akan mengalami penyakit berkaitan dengan demensia pada tahun 2050. Oleh sebab penyakit berkaitan dengan demensia akan menyebabkan penurunan kognitif, ia akan mempengaruhi proses-proses pembuatan keputusan dan golongan ini memerlukan sistem penjagaan supaya pihak ketiga dapat membuat keputusan bagi mereka. Perkara ini boleh dilihat apabila permohonan untuk penjagaan telah meningkat secara mendadak disebabkan oleh pertambahan populasi menua. Sebagai contoh, permohonan untuk penjagaan di New South Wales telah meningkat daripada 4,533 permohonan pada tahun 1999 kepada 8,338 permohonan pada tahun 2008. Hal ini disebabkan oleh penyakit demensia yang secara pantasnya mengambil alih ketidakupayaan yang lain sebagai ketidaksempurnaan utama yang dialami oleh individu-individu yang terangkum di bawah sistem penjagaan.²⁰ Dalam konteks ini, golongan warga emas telah menjadi golongan utama yang terangkum dalam sistem penjagaan Australia.

Di New South Wales, terdapat dua entiti yang mengawal selia perkara-perkara penjagaan serta pengurusan kewangan di New South Wales, iaitu Tribunal Penjagaan (Guardianship Tribunal) dan Mahkamah Agung. Tribunal Penjagaan New South Wales berfungsi untuk mendengar dan menentukan permohonan perintah penjagaan (seksyen 9 dan seksyen 14, Guardianship Act 1987), manakala bidang kuasa Mahkamah Agung tidak dihadkan oleh bidang kuasa Tribunal Penjagaan (seksyen 8, Guardianship Act 1987) kerana Mahkamah Agung juga boleh membuat perintah penjagaan. Namun, bidang kuasa Tribunal Penjagaan untuk membuat perintah penjagaan hanya terpakai kepada individu yang berumur 16 tahun dan ke atas (seksyen 15(1)(a), Guardianship Act 1987) dan tidak termasuk individu yang berumur di bawah 16 tahun (seksyen 9(2), Guardianship Act 1987).

Seseorang individu yang hilang keupayaan untuk membuat keputusan boleh membuat permohonan penjagaan untuk dirinya sendiri (seksyen 9(1)(a) Guardianship Act 1987). Selain itu, mana-mana orang yang mempunyai *genuine concern* terhadap kebijakan individu tersebut boleh membuat permohonan baginya (seksyen 9(1)(d), Guardianship Act 1987). Oleh itu, permohonan biasanya dibuat oleh anggota keluarga ataupun sesiapa yang mempunyai hubungan profesional,

seperti pengamal perubatan, pengurus pusat jagaan orang tua atau seseorang anggota Pasukan Penilaian Penjagaan Orang Tua (Aged Care Assessment Team) yang diarahkan untuk menilai keupayaan seseorang itu.²¹

Namun, seksyen 14(1), Guardianship Act 1987 memperuntukkan bahawa sebelum satu perintah penjagaan untuk seseorang yang kekurangan keupayaan boleh diberikan, Tribunal Penjagaan mestilah berpuas hati bahawa seseorang itu memerlukan seseorang penjaga. Dalam konteks ini, syarat-syarat di bawah seksyen 3, Mental Health Act 2007 mestilah dipenuhi. Antaranya ialah seseorang itu mestilah hilang keupayaan dari segi kecerdasan, fizikal, psikologi yang sama ada disebabkan oleh peningkatan usia ataupun penyakit mental, ataupun dia terhad kepada satu ataupun lebih aktiviti utama kehidupan sehari-hari sehingga memerlukan pengawalan seseorang penjaga. Bukan itu sahaja, seseorang itu mestilah tidak mempunyai keupayaan secara penuh ataupun separa untuk menguruskan hal ehwal peribadi dan juga harta bendanya akibat ketidakupayaan tersebut. Dalam kata lain, persoalan sama ada seseorang mempunyai keupayaan perlu dinilai dalam konteks fungsi kognitifnya dalam membuat keputusan.²²

Selain itu, “keupayaan” di bawah kerangka perundangan Australia juga bererti kebolehan untuk membuat keputusan. Biasanya, pentakrifan keupayaan mengandungi gabungan pelbagai jenis kebolehan, seperti kebolehan untuk memahami situasi, fakta ataupun maklumat asas yang relevan tentang pelbagai pilihan serta implikasi dan kesannya; kebolehan untuk menimbangkan risiko dan kebaikan pilihan tertentu; dan kebolehan untuk menyampaikan pilihannya secara konsisten ataupun stabil kepada orang lain.²³ Dalam kata lain, wujud persetujuan umum bahawa keupayaan bukan satu konsep tunggal dan ia merangkumi kebolehan-kebolehan yang dinyatakan di atas. Pendek kata, tahap keupayaan seseorang haruslah dinilai dari dua aspek utama, iaitu keupayaan dari segi undang-undang dan keupayaan dari segi perubatan.

Bagi keupayaan dari segi perubatan, ia memerlukan bukti daripada pengamal perubatan tentang status kesihatan minda individu tersebut, seperti sama ada dia mengalami penyakit mental dan sebagainya. Seterusnya, ia mestilah dilengkapkan dengan ujian undang-undang yang menunjukkan sama ada seseorang mempunyai keupayaan kognitif untuk melaksanakan transaksi-transaksi kehidupan sehari-hari, misalnya, keupayaan untuk membuat

wasiat, keupayaan untuk memeterai kontrak ataupun keupayaan untuk membuat keputusan berhubungan dengan urusan peribadi dan harta bendanya. Tribunal Penjagaan hanya boleh melantik seorang penjaga bagi individu yang mengatakan bahawa dia telah hilang keupayaannya selepas kedua-dua ketidakupayaan dari segi perubatan dan undang-undang dapat dibuktikan.²⁴

Seterusnya, berhubungan dengan pelantikan penjaga, Tribunal Penjaga boleh melantik sama ada orang persendirian ataupun Penjaga Awam sebagai penjaga. Bagi penjaga persendirian, Tribunal haruslah berpuas hati bahawa keperibadian penjaga yang dicadangkan haruslah secara umumnya serasi dengan individu di bawah penjagaan itu. Oleh itu, Penjaga Awam biasanya hanya akan dilantik sekiranya tiada orang persendirian yang sesuai untuk menjadi penjaga. Sebagai contoh, berlakunya konflik dalam keluarga individu tersebut.

Seorang penjaga penuh mempunyai fungsi-fungsi dan kuasa-kuasa di sisi undang-undang ataupun ekuiti seperti yang diperuntukkan di bawah Guardianship Act 1987 (NSW), manakala seorang penjaga terhad pula mempunyai peranan-peranan tertentu berdasarkan perintah Tribunal. Namun, seksyen 16(1) dan Seksyen 21(1), Guardianship Act 1987 memperuntukkan bahawa Tribunal mempunyai kuasa untuk mengenakan syarat-syarat bagi kedua-dua perintah, tidak kira perintah penuh dan terhad. Fungsi dan kuasa seorang penjaga di bawah sistem penjagaan memberikan fokus kepada urusan peribadi dan penjagaan kesihatan. Antaranya ialah perkara-perkara kepeguanan, tempat penginapan, rawatan dan kerelaan perubatan, perkhidmatan kesihatan, campur tangan dan sokongan tingkah laku.

Dalam konteks ini, apa-apa tindakan yang diambil, keputusan yang dibuat, kerelaan yang diberi, dokumen yang dimeterai ataupun perkara yang dilakukan oleh seorang penjaga dalam pelaksanaan fungsinya mempunyai kesan terhadap orang di bawah penjagaan itu seolah-olah perintah tersebut telah dibuat, diberi, dilaksanakan ataupun dilakukan oleh individu tersebut semasa dia mempunyai keupayaan di sisi undang-undang. Perkara ini telah secara jelas dinyatakan dalam seksyen 17(4), Guardianship Act 1987 (NSW). Kesan apa-apa keputusan dan tindakan oleh penjaga bagi individu di bawah sistem penjagaan ini telah menjustifikasi keperluan penjaga untuk mematuhi dan melaksanakan kewajipan dan tanggungjawab seperti yang ditetapkan. Oleh itu, mereka tidak boleh bertindak sesuka hati atau secara sewenang-wenangnya.

Seterusnya ialah pengurusan kewangan ataupun harta benda bagi individu yang kekurangan keupayaan. Di New South Wales, terdapat dua entiti yang boleh dan biasanya membuat perintah pengurusan kewangan, iaitu Mahkamah Agung dan Tribunal Penjagaan. Bidang kuasa Tribunal Penjagaan telah diperuntukkan dalam Seksyen 25E, Guardianship Act 1987 (NSW), manakala bidang kuasa *parens patriae* Mahkamah Agung pula diperuntukkan dalam seksyen 41, NSW Trustee and Guardian Act 2009. Menurut Bahagian 3A, Guardianship Act 1987, seseorang individu yang harta bendanya tertakluk pada satu perintah pengurusan kewangan dirujuk sebagai “orang yang dilindungi.”

Secara ringkasnya, seksyen 25F memperuntukkan bahawa perintah pengurusan kewangan yang dibuat oleh Tribunal Penjagaan biasanya menerusi perintah penjagaan yang dibuat di bawah Bahagian 3 terhadap orang yang sama. Dalam kata lain, perintah pengurusan kewangan di bawah Guardianship Act 1987 boleh diberikan sekali gus bersama dengan perintah penjagaan di bawah Akta yang sama. Sebaliknya, NSW Trustee and Guardian Act 2009 hanya dirujuk oleh Mahkamah Agung dan terpakai kepada Pemegang Amanah NSW. Menurut NSW Trustee and Guardian Act 2009, seorang Pemegang Amanah NSW bererti seseorang yang mempunyai fungsi sebagai seorang pemegang amanah ataupun pentadbir, dan fungsi berkaitan dengan kewangan ataupun pengurusan harta benda lain.

Bagi permohonan untuk perintah pengurusan kewangan yang dibuat kepada Tribunal Penjagaan, mekanismenya adalah lebih kurang sama, seperti permohonan untuk perintah penjagaan. Seksyen 25I, Guardianship Act 1987 memperuntukkan bahawa permohonan tersebut boleh dibuat oleh individu itu sendiri ataupun sesiapa yang mempunyai *genuine concern* kepada kebaikan seseorang. Perbezaan antara permohonan perintah penjagaan dengan perintah pengurusan kewangan ialah perintah pengurusan kewangan membenarkan Pemegang Amanah NSW untuk membuat permohonan.

Berhubungan dengan perkara yang perlu dibuktikan sebelum suatu perintah boleh dibuat oleh Tribunal Penjagaan, Tribunal dikehendaki untuk menjalankan perbicaraan dan menilai kebolehan seseorang untuk menguruskan harta bendanya sendiri.²⁵ Menurut Seksyen 25G, Guardianship Act 1987, Tribunal boleh membuat perintah pengurusan kewangan sekiranya Tribunal telah mengambil

kira keupayaan seseorang untuk menguruskan diri sendirinya dan berpuas hati bahawa seseorang itu tidak mempunyai keupayaan untuk menguruskan diri sendiri; dan wujudnya satu keperluan untuk menguruskan urusannya oleh seseorang lain bagi pihaknya; dan perintah tersebut adalah dilakukan demi kepentingan terbaik individu tersebut.

Bagi Mahkamah Agung pula, seksyen 41(1), NSW Trustee and Guardian Act 2009 telah membuktikan bahawa Mahkamah Agung juga mempunyai bidang kuasa untuk membuat perintah bahawa harta benda seseorang tertakluk pada pengurusan sekiranya ia mendapati bahawa seseorang itu tidak berupaya untuk menguruskan harta benda dan urusan kewangan diri sendiri. Proses rasmi Mahkamah Agung adalah membuat pengisyntaran bahawa seseorang itu telah hilang keupayaan untuk menguruskan kewangannya, memerintahkan bahawa harta benda orang tersebut tertakluk pada pengurusan di bawah NSW Trustee and Guardian Act 2009, dan melantik sama ada seseorang yang sesuai ataupun Pemegang Amanah NSW sebagai pengurus harta bendanya.

Menurut seksyen 25M(2), Guardianship Act 1987, perintah pengurusan kewangan yang dibuat oleh Tribunal tidak membenarkan seseorang yang dilantik sebagai pengurus untuk campur tangan dalam harta benda orang yang dilindungi melalui mana-mana cara melainkan jika:

- (i) pengurus tersebut telah memperoleh arahan daripada Mahkamah Agung yang berkaitan dengan pengurusan harta benda; atau
- (ii) Pemegang Amanah NSW telah membenarkan pengurus tersebut untuk menjalankan fungsinya terhadap harta benda di bawah NSW Trustee and Guardian Act 2009.

Pendek kata, apa-apa fungsi dan kuasa orang persendirian yang dilantik di bawah Guardianship Act 1987 bergantung pada arahan Mahkamah Agung ataupun Pemegang Amanah NSW berdasarkan NSW Trustee and Guardian Act 2009.

Secara umumnya, seksyen 56(1) memperuntukkan bahawa Pemegang Amanah NSW mempunyai dan boleh melaksanakan fungsi-fungsi yang diperlukan untuk pengurusan dan penjagaannya, ataupun fungsi-fungsi lain yang diarahkan ataupun diberi kuasa oleh Mahkamah Agung. Seterusnya, seksyen 57(1) menyatakan bahawa Pemegang Amanah NSW mempunyai dan boleh melaksanakan segala fungsi seolah-olah orang yang dilindungi itu mempunyai dan

boleh melaksanakan fungsi tersebut sekiranya dia mempunyai keupayaan untuk berbuat demikian. Sebagai contoh, mengikut seksyen 58, mereka boleh melaksanakan dan menandatangani apa-apa dokumen bagi pihak orang yang dilindungi semasa menguruskan harta benda mereka dalam kapasiti perlindungan. Tambahan pula, pelaksanaan fungsi sebegini oleh Pemegang Amanah NSW mempunyai kesan yang sama seolah-olah ia telah dilaksanakan oleh orang yang dilindungi.

Tambahan pula, seksyen 59, NSW Trustee and Guardian Act 2009 juga telah menyenaraikan situasi-situasi yang membenarkan Pemegang Amanah NSW untuk membelanjakan wang daripada harta benda yang tertakluk pada pengurusan. Antara tujuan yang membenarkan perbelanjaan wang ialah:

- a. pembayaran hutang;
- b. perbelanjaan pengebumian (hanya selepas kematian mereka);
- c. nafkah pasangan, anak-anak dan ibu bapa orang tersebut;
- d. pembayaran kos-kos penjagaan, perlindungan, jualan, gadaian, pajakan, pelupusan dan pengurusan harta benda orang tersebut dan sebagainya;
- e. pemeliharaan dan penambahbaikan harta benda;
- f. pengambilan syer baharu bagi orang yang dilindungi; dan
- g. nafkah, pakaian, perubatan dan penjagaan orang yang dilindungi.

Selain itu, Pemegang Amanah NSW juga mempunyai kuasa berkaitan dengan harta benda dan perkara-perkara lain berkenaan dengan orang yang dilindungi, seperti yang diperuntukkan di bawah seksyen 16, NSW Trustee and Guardian Act 2009. Mereka boleh melaksanakan fungsi-fungsi berkaitan dengan harta benda seseorang semasa bertindak dalam kapasiti amanah ataupun perlindungan. Antaranya:

- a. menerima wang, sewaan, pendapatan dan keuntungan harta tanah ataupun peribadi;
- b. memberikan pajakan harta bagi tempoh tidak melebihi sepuluh tahun;
- c. memasuki suatu perjanjian perladangan yang tidak melebihi tiga tahun;
- d. menyerahkan pajakan dan menerima pajakan baharu; dan
- e. menerima penyerahan pajakan dan memberikan pajakan yang baharu.

Sesungguhnya, NSW Trustee and Guardian Act 2009 telah secara jelas memperuntukkan kuasa dan fungsi yang diberikan kepada seseorang pengurus kewangan, tidak kira orang persendirian ataupun Pemegang Amanah NSW. Dalam kata lain, mereka tidak mempunyai kuasa untuk melakukan sesuatu yang tidak diperuntukkan dalam Akta ini melainkan jika ia diberi kuasa oleh Mahkamah Agung. Penulis berpendapat bahawa pengawalseliaan perkara yang berhubungan dengan penjagaan dan pengurusan kewangan oleh dua undang-undang yang berasingan juga merupakan idea yang baik bagi memudahkan dan melicinkan pentadbiran. Hal ini dikatakan demikian kerana ia dapat mengelakkan kekeliruan antara fungsi kedua-dua penjaga dan pengurus kewangan.

JAPAN CIVIL CODE 2000 DAN WARGA EMAS

Jepun merupakan antara negara yang mengalami masalah penuaan penduduk yang terpantas di dunia.²⁶ Memandangkan penuaan masyarakat semakin pantas, populasi warga emas yang memerlukan sokongan bukan sahaja dari aspek fizikal tetapi juga dari aspek mental turut meningkat. Hipotesis ini telah dibuktikan oleh unjuran terkini yang menunjukkan bahawa jumlah orang yang mengalami demensia di Jepun akan mencapai 6.75 sehingga 7.3 juta pada tahun 2025. Ertinya, seorang dalam setiap lima orang di Jepun akan mengalami demensia. Oleh sebab jumlah orang yang mengalami demensia yang memerlukan penjagaan meningkat, sistem penjagaan orang dewasa telah memainkan peranannya yang penting dalam kehidupan warga emas supaya urusan peribadi dan aktiviti ekonomi mereka masih dapat dilaksanakan dengan lancar.²⁷

Di bawah undang-undang penjagaan Jepun, penjagaan orang dewasa merujuk kuasa perundangan yang diberikan kepada seseorang penjaga oleh mahkamah untuk membuat keputusan bagi seseorang yang tidak berupaya untuk berbuat demikian akibat ketidakupayaan mental, seperti demensia. Berdasarkan satu soal selidik yang dijalankan oleh Mahkamah Keluarga, kebanyakan kes-kes penjagaan melibatkan golongan warga emas kerana lebih daripada separuh kes tersebut melibatkan kes demensia ataupun kes seseorang individu yang berada dalam keadaan vegetatif.²⁸ Situasi ini telah membuktikan bahawa walaupun tiada sistem penjagaan yang khusus untuk golongan warga emas di Jepun, sistem penjagaan orang dewasa Jepun ini adalah sesuai dan boleh terpakai

kepada golongan warga emas. Oleh itu, penulis berpendapat bahawa ia boleh dirujuk sebagai model penjagaan warga emas bagi tujuan penulisan ini.

Japan Civil Code 2000 (Kanun Sivil 2000) merupakan hasil pembaharuan undang-undang Jepun. Sistem penjagaan bagi orang dewasa di bawah Kanun Sivil 2000 mula berkuat kuasa pada April 2000. Seperti negara-negara yang lain, undang-undang penjagaan di Jepun bertujuan untuk melindungi orang dewasa yang mengalami kekurangan keupayaan dalam proses pembuatan keputusan, terutamanya warga emas yang mengalami demensia, kecerdasan terjejas atau penyakit mental.²⁹ Sebagai maklumat tambahan, Kanun ini merupakan satu hasil penggubalan empat undang-undang subsidiari yang baharu, iaitu:

- i. The Law concerning Partial Amendment of the Civil Code 1999;
- ii. The Law concerning Voluntary Guardianship Contracts 1999;
- iii. The Law concerning Establishment of Legal Frameworks in conjunction with the enforcement of the Law concerning Partial Amendment of the Civil Code; and
- iv. The Law concerning Registration of Guardianships 1999

Sistem undang-undang penjagaan orang dewasa yang baharu ini telah menggabungkan pendapat tradisional berkaitan dengan perlindungan dengan pendapat baharu, seperti “hormat kepada autonomi seseorang,” “penggunaan keupayaan mental seseorang secara berkesan” dan “penormalan kehidupan orang yang hilang keupayaan”.³⁰ Pendek kata, sistem penjagaan orang dewasa yang baharu ini amat menekankan dan mengutamakan autonomi individu yang hilang keupayaan. Sistem ini menggalakkan individu tersebut untuk melibatkan diri dalam kehidupan biasa mereka walaupun mereka sudah hilang keupayaan untuk membuat keputusan.

Secara ringkasnya, sistem penjagaan orang dewasa yang baharu ini terdiri daripada penjagaan berkanun dan penjagaan sukarela. Penjaga-penjaga di bawah sistem penjagaan berkanun berperanan untuk melindungi dan memberikan sokongan kepada individu dengan memberikan perhatian kepada perkara-perkara, seperti kehidupan sehari-hari, penjagaan perubatan dan kebajikan. Namun begitu, tugas-tugas penjaga, terhad kepada pengurusan harta benda dan kontrak individu tersebut. Perkara-

perkara seperti penyediaan hidangan dan penjagaan sebenar kepada kehidupan sehari-hari bukan sebahagian daripada tugas-tugas mereka.³¹

Bukan itu sahaja, pelantikan pasangan individu yang hilang keupayaan sebagai penjaga secara automatik di bawah sistem lama turut dimansuhkan. Kini, Mahkamah Keluarga akan melantik seseorang penjaga yang dianggap paling sesuai berdasarkan hal keadaan kes, contohnya jenis perlindungan dan sokongan yang diperlukan oleh individu yang kurang upaya yang terbabit. Oleh itu, selain anggota keluarga individu tersebut, pakar undang-undang ataupun kebijakan ataupun pertubuhan kepentingan awam yang berkaitan dengan kebijakan boleh juga dilantik sebagai penjaga.³²

Penjagaan berkanun telah dibahagikan kepada tiga kategori berdasarkan tahap ketidakupayaan individu tersebut, iaitu “sistem penasihat” (yang dikenali sebagai *hojo seido* dalam bahasa Jepun), diikuti dengan “sistem pengkuratoran” (yang dikenali sebagai *hosa seido* dalam bahasa Jepun) dan “sistem penjagaan” (yang dikenali sebagai *kohken seido* dalam bahasa Jepun). Sistem penasihat yang memberikan maksud “bantuan” merupakan sistem baharu yang diwujudkan di bawah Kanun Sivil 2000, manakala sistem pengkuratoran dan penjagaan adalah sistem yang sedia ada di bawah konsep lama yang berdasarkan ketidakupayaan dan separa-ketidakupayaan (quasi-incompetency).³³

Pertama sekali, sistem penjagaan berkanun yang paling “ringan” adalah sistem *hojo seido*, iaitu sistem penasihat. Menurut Perkara 14, Kanun Sivil 2000, individu-individu yang terangkum dalam kategori ini termasuk individu-individu yang tidak mempunyai keupayaan mental yang memadai untuk memahami perbuatan yang bersifat juristik (juristic act) akibat penyakit mental, seperti demensia. Contohnya, individu-individu yang memerlukan bantuan orang lain untuk menguruskan dan melupuskan harta mereka.³⁴ Mahkamah akan memberikan kuasa untuk memberikan kerelaan ataupun kuasa perwakilan kepada penasihat tersebut untuk menjalankan perbuatan juristik yang ditetapkan. Namun begitu, seseorang individu tidak akan hilang status perundangan dan kebebasannya walaupun penasihat telah dilantik. Misalnya, “urusan yang berkaitan dengan kehidupan sehari-hari,” seperti pembelian keperluan sehari-hari, misalnya, makanan dan pakaian tidak boleh dibatalkan walaupun perbuatan tersebut telah dilakukan tanpa kerelaan penasihat.

Di bawah sistem penjagaan baharu orang dewasa di Jepun, sistem pengkuratoran ditujukan kepada

individu-individu yang mengalami gangguan mental yang lebih teruk daripada individu-individu di bawah sistem penasihat. Menurut Perkara 11, Kanun Sivil 2000, individu-individu yang terangkum dalam kategori ini ialah “individu-individu yang keupayaan mentalnya untuk memahami perbuatan bersifat juristik adalah amat tidak cukup akibat penyakit mental.” Dalam kata lain, sistem pengkuratoran boleh terpakai kepada individu-individu yang mempunyai keupayaan untuk menjalankan aktiviti-aktiviti kehidupan sehari-hari yang biasa, seperti membeli barang keperluan sehari-hari, tetapi tidak mempunyai keupayaan untuk menjalankan transaksi-transaksi yang penting, seperti jual beli harta tanah ataupun kereta, pengubahsuaian rumah ataupun pinjaman bank.³⁵

Menurut Perkara 120 Kanun Sivil 2000, kurator mempunyai kuasa untuk membatalkan perkara yang dilakukan oleh individu yang hilang keupayaan jika dia telah melakukan apa-apa perkara tanpa memperoleh kerelaannya. Dalam kata lain, perkara yang dilakukan tanpa kerelaan kurator boleh dibatalkan kemudian oleh individu tersebut ataupun kurator di bawah sistem ini. Namun begitu, sama seperti sistem penasihat, perkara berkaitan dengan kehidupan sehari-hari tidak boleh dibatalkan walaupun perbuatan tersebut telah dilakukan tanpa kerelaan penasihat. Tambahan pula, Mahkamah Keluarga mempunyai kuasa untuk memperluas skop kuasa-kuasa kurator untuk memberikan kerelaan ataupun memberikan kebenaran kepada perbuatan juristik yang tertentu. Namun, seseorang di bawah sistem pengkuratoran mestilah memberikan persetujuan untuk memberikan kuasa bagi perbuatan juristik yang tertentu kepada kurator.³⁶

Kategori terakhir untuk penjagaan berkanun ialah penjagaan secara penuh yang terpakai kepada individu-individu yang berada pada tahap ketidakupayaan yang paling serius. Individu-individu yang terangkum dalam kategori ini ialah individu-individu yang hilang keupayaan secara kekal untuk membuat keputusan akibat gangguan mental yang berterusan. Dalam erti kata lain, sistem penjagaan secara penuh ini telah menggantikan sistem tradisional yang berdasarkan konsep ketidakupayaan. Semasa sistem penjagaan dimulakan, penjaga akan dilantik oleh Mahkamah Keluarga untuk bertindak bagi pihak individu untuk melaksanakan perbuatan juristik, seperti memeterai kontrak bagi kepentingannya, ataupun membatalkan tindakan undang-undang yang tidak sesuai yang dilaksanakan olehnya.³⁷

Di bawah sistem lama, penjaga dalam kategori ini berhak untuk membatalkan apa-apa kontrak yang dimeterai oleh pihak individu yang hilang keupayaan, tetapi Perkara 9, Kanun Sivil 2000 melarang penjaga untuk membatalkan kontrak kehidupan sehari-hari pihak individu yang kurang upaya, seperti pembelian barang keperluan harian. Pindaan ini sekali lagi mencerminkan pemakaian prinsip "hormat kepada autonomi" dan "penormalan kehidupan," seperti yang ditekankan dalam proses pembaharuan perundangan Jepun.

Selain penjagaan berkanun, penjagaan sukarela turut diperkenalkan di bawah sistem penjagaan baharu orang dewasa di Jepun. Penjagaan sukarela merupakan satu sistem yang diwujudkan oleh Voluntary Guardianship Contracts Act 1999, iaitu salah satu undang-undang yang menghasilkan Kanun Sivil 2000. Menurut seksyen 2 Voluntary Guardianship Contracts Act 1999, sistem penjagaan sukarela berlaku apabila seseorang yang mempunyai keupayaan mental menandatangani satu kontrak (kontrak penjagaan sukarela) dan disaksikan oleh penyaksi awam yang memberikan kuasa perwakilan untuk melaksanakan aktiviti-aktiviti yang berkaitan dengan keadaan kehidupan, penjagaan kesihatan dan pengurusan harta benda kepada seorang wakil (penjaga sukarela) yang dilantik oleh individu tersebut sebagai persediaan untuk menghadapi situasi-situasi pada masa hadapan semasa mereka hilang keupayaan mental.

Secara ringkasnya, pemberian kuasa perwakilan kepada penjaga sukarela bukan sahaja merangkumi perkara berkaitan dengan pengurusan harta benda di sisi undang-undang, tetapi termasuk juga perkara di sisi undang-undang, seperti perkara penjagaan dan rawatan perubatan yang mempunyai kaitan dengan penjagaan fizikal dan kehidupan sehari-hari individu tersebut. Sistem ini bertujuan untuk memberikan perlindungan dan sokongan yang sewajarnya kepada seseorang individu selepas keupayaan mental orang tersebut merosot. Penjaga sukarela akan menjalankan tugas-tugas mereka, seperti yang ditetapkan dalam kontrak penjagaan sukarela di bawah penyeliaan penyelia penjaga sukarela (voluntary guardian supervisor) yang dilantik oleh Mahkamah Keluarga.³⁸ Dalam kata lain, penjagaan sukarela ini membolehkan seseorang individu untuk berkontrak dengan penjaganya semasa dia masih sempurna dari segi mental dan ia hanya akan mula berkuat kuasa apabila individu tersebut dibuktikan hilang keupayaan mental dan selepas penyelia telah dilantik.

Bukan itu sahaja, sistem penjagaan baharu ini telah menerima pakai prinsip "keutamaan diberikan kepada penjagaan sukarela" untuk mewujudkan satu sistem yang menjadikan prinsip "hormat kepada penentuan nasib kendiri" sebagai prinsip asasnya. Hal ini dapat dibuktikan melalui seksyen 4(2), Voluntary Guardianship Contracts Act 1999 yang memperuntukkan bahawa sistem penjagaan sukarela akan diberi keutamaan berbanding dengan sistem penjagaan berkanun kerana penjagaan sukarela menghormati autonomi seseorang individu yang hilang keupayaan. Penjagaan berkanun hanya boleh terpakai kepada situasi-situasi apabila individu tersebut tidak sempat memasuki kontrak penjagaan sukarela sebelum dia hilang keupayaan ataupun penjagaan sukarela tidak dapat melindungi segala hak dan kepentingannya secara sepenuhnya. Oleh itu, trend baharu yang lebih cenderung kepada pemakaian sistem penjagaan sukarela pada masa ini telah membuktikan bahawa negara Jepun lebih mengutamakan prinsip autonomi seseorang yang telah hilang keupayaan mental. Perkara ini dapat menjamin keinginan dan kesejahteraan mereka dengan lebih baik.

Berhubungan dengan penilaian keupayaan untuk memahami perkara juristik, tahap keupayaan mental yang diperlukan oleh individu-individu yang memohon untuk memperoleh penjagaan, tidak kira penjagaan berkanun ataupun penjagaan sukarela adalah berbeza. Sebagaimana yang dinyatakan tadi, ketiga-tiga jenis penjagaan di bawah sistem penjagaan berkanun memerlukan tahap keupayaan mental yang berbeza. Namun, walaupun tahap keupayaan mental yang diperlukan untuk setiap jenis adalah berbeza, semua kategori ini memerlukan bukti bahawa individu tersebut "tidak mempunyai keupayaan untuk memahami perkara akibat gangguan mental."

Dalam aspek penilaian keupayaan mental seseorang individu bagi penjagaan sukarela pula, oleh sebab kontrak penjagaan sukarela berkaitan secara langsung dengan pengurusan harta benda, penilaian keupayaan mental menjadi suatu kewajipan untuk memastikan bahawa individu tersebut mempunyai keupayaan mental untuk memasuki kontrak tersebut. Biasanya, pendapat seseorang pakar perubatan diperlukan semasa membuat penilaian keupayaan mental seseorang individu, tetapi tiada lagi kajian yang berkaitan dengan ujian penilaian ataupun penentuan keupayaan untuk membuat keputusan di Jepun³⁹. Dalam kata lain, Mahkamah Keluarga haruslah mengambil kira laporan perubatan dan

juga hal keadaan kes semasa mengeluarkan perintah kepada individu-individu yang berkenaan.

Kesimpulannya, walaupun negara Jepun tidak mempunyai undang-undang yang khusus untuk penjagaan warga emas, penulis berpendapat bahawa undang-undang yang sedia ada ini memadai untuk menangani isu-isu berkaitan dengan penjagaan golongan warga emas di Jepun. Bukan itu sahaja, model undang-undang penjagaan di Jepun merupakan model yang penuh dengan kemanusiaan kerana undang-undang tersebut mementingkan autonomi setiap orang dewasa yang menghadapi masalah kekurangan keupayaan.

KESIMPULAN

Berdasarkan data-data di atas, dapat dirumuskan bahawa terdapat beberapa kekuatan dalam sistem penjagaan di negara-negara yang telah dibincangkan yang boleh dipelajari oleh Malaysia dalam menambah baik sistem penjagaan warga emas di Malaysia. Pertamanya, ujian penilaian keupayaan mental di bawah Mental Capacity Act 2005 yang melibatkan proses dua peringkat, iaitu ambang diagnostik dan ujian fungsian boleh dirujuk. Pada pendapat penulis, ujian penilaian keupayaan ini adalah paling menyeluruh dan ia boleh memastikan autonomi seseorang individu yang kekurangan keupayaan terjamin kerana kedua-dua peringkat tersebut boleh mengenal pasti sama ada seseorang itu benar-benar hilang keupayaan mental untuk menguruskan hal ehwal peribadi dan harta bendanya secara tepat. Bukan itu sahaja, penubuhan “Pejabat Penjaga Awam” juga merupakan antara kekuatan di bawah kerangka Mental Capacity Act 2005. Penubuhan institusi ini dapat membantu mahkamah dalam menangani urusan pentadbiran dan eksekutif berkaitan dengan penjagaan dan ia dapat memastikan timbalan-timbalan melaksanakan fungsi mereka seperti yang ditetapkan supaya tidak menyalahgunakan kuasa mereka.

Selanjutnya, peruntukan-peruntukan di bawah Guardianship Act 1987 (NSW) dan NSW Trustee and Guardian Act 2009, terutamanya kuasa dan fungsi penjaga dan pengurus kewangan boleh dijadikan sebagai rujukan. Hal ini dikatakan demikian kerana Guardianship Act 1987 (NSW) telah memperuntukkan secara rinci tentang kuasa dan fungsi penjaga yang menguruskan urusan peribadi individu yang kekurangan keupayaan, manakala NSW Trustee and Guardian Act 2009 telah memperuntukkan secara rinci tentang kuasa dan fungsi pengurus kewangan. Peruntukan-peruntukan

ini boleh memberikan gambaran yang jelas tentang skop penjaga dan pengurus kewangan di bawah kerangka perundangan yang berkaitan dengan penjagaan di New South Wales.

Penulis juga berpendapat bahawa mekanisme perundangan di Jepun berkaitan dengan penjagaan orang dewasa yang kurang upaya adalah antara model penjagaan yang paling unik. Hal ini dikatakan demikian kerana di bawah kerangka perundangan Jepun, penjagaan terbahagi kepada dua jenis, iaitu penjagaan berkanun dan penjagaan sukarela. Di bawah penjagaan berkanun pula, terdapat tiga jenis penjagaan selanjutnya, iaitu sistem penasihat, penguratoran dan penjagaan. Bukan itu sahaja, penempatan setiap individu kepada sistem penjagaan masing-masing berbeza berdasarkan tahap keupayaan mental mereka. Dalam kata lain, kepentingan terbaik setiap individu yang kekurangan keupayaan bukan sahaja terjamin di bawah sistem penjagaan, tetapi pada masa yang sama, autonomi mereka tetap dipelihara. Mereka masih mempunyai kuasa tertentu dalam pengurusan urusan peribadi dan harta benda sendiri sekiranya mereka mempunyai keupayaan untuk berbuat demikian.

Bukan itu sahaja, malahan walaupun penjagaan sukarela di Jepun adalah hampir sama dengan surat kuasa wakil di Malaysia, penjagaan sukarela di Jepun adalah lebih mantap. Penjagaan sukarela mempunyai ciri-ciri yang tersendiri, misalnya, individu yang memasuki sistem penjagaan sukarela boleh melantik seseorang wakil semasa dia masih mempunyai keupayaan mental dan wakil tersebut dikehendaki untuk mematuhi dan melaksanakan fungsi-fungsinya seperti yang ditetapkan di bawah kontrak tersebut selepas individu tersebut hilang keupayaan mental. Tambahan pula, penyelia juga akan dilantik oleh mahkamah untuk mengawasi pelaksanaan fungsi-fungsi wakil tersebut. Dalam kata lain, segala pelaksanaan fungsi oleh wakil akan mematuhi keinginan dan kemauan individu tersebut, seperti yang ditetapkan olehnya sebelum dia hilang keupayaannya. Dalam konteks ini, bukan sahaja autonominya dapat dipelihara, tetapi juga kes-kes seperti penipuan yang berlaku di bawah sistem surat kuasa wakil turut dapat dielakkan.

Walaupun ketiga-tiga negara yang dibincangkan tidak mempunyai undang-undang penjagaan yang khusus untuk golongan warga emas, statistik-statistik yang ditunjukkan dalam penulisan ini telah membuktikan bahawa golongan warga emas merupakan antara golongan yang paling banyak dimanfaatkan di bawah sistem sebegini. Oleh itu,

kekuatan-kekuatan kerangka perundangan berkaitan dengan penjagaan di negara-negara asing ini boleh dipelajari dan dirujuk oleh negara Malaysia yang belum lagi mempunyai satu undang-undang penjagaan yang khusus untuk golongan warga emas. Hal ini kerana model-model penjagaan ini bukan sahaja dapat memastikan kepentingan terbaik golongan warga emas terjamin, malahan ia juga dapat memelihara autonomi setiap individu yang dikatakan telah hilang keupayaan.

PENGHARGAAN

Penulis ingin merakamkan penghargaan kepada Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) atas pemberian dana penyelidikan dengan kod GGP-2020-005 yang membantu dalam penghasilan artikel ini. Artikel ini telah dibentangkan pada Persidangan Tuanku Ja'afar (Tuanku Ja'afar Conference and Workshop 2021)(TJC 2021).

NOTA

- ¹ Wilson. S, ‘Mental capacity legislation in the UK: systematic review of the experiences of adults lacking capacity and their carers’ (2017) 41(5) *BJ Psych Bulletin*, hlm 261.
- ² Penulisan ini hanya membincangkan undang-undang kesihatan mental di England dan Wales iaitu Mental Capacity Act 2005 (MCA) yang mula berkuat kuasa pada tahun 2007 kerana undang-undang ini telah menyenaraikan prinsip-prinsip yang bertujuan untuk mempromosikan hak-hak orang dewasa yang kekurangan keupayaan dan mewujudkan mekanisme untuk membenarkan pembuatan keputusan gantian. Bukan itu sahaja, MCA mengutamakan prinsip “kepentingan terbaik” orang sakit mental di mana keputusan boleh dibuat atas budi bicara mutlak penjaga demi kepentingan terbaik orang yang dijaga tanpa campur tangan pihak mahkamah. MCA telah dianggap sebagai akta yang menyemadikan hak autonomi seseorang yang hilang keupayaan untuk membuat keputusan di sisi undang-undang. Oleh itu, pengkaji berpendapat bahawa MCA adalah statut yang paling sesuai untuk dijadikan sebagai rujukan bagi Malaysia yang ingin mewujudkan undang-undang penjagaan khusus untuk golongan warga emas.
- ³ Department of Constitutional Affairs, factsheet. www.dca.gov.uk/menincap/mcbfactsheet.htm [4 March 2021].
- ⁴ Office of National Statistics, <https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/populationandmigration/populationprojections/nationalpopulationprojections/2011-10-26> [5 March 2021].
- ⁵ Department of Health, https://improve.bmjjournals.org/improve_post/raising-the-profile-of-long-term-conditions-care-a-compendium-of-information/ [24 December 2020].
- ⁶ B. S. OBE, & P. Scully, ‘The Mental Capacity Act and the elderly’, (2009) 20(2) *Current Anaesthesia & Critical Care*, p 90.
- ⁷ T. R. Nicholson, W. Cutter, & M. Hotopf, ‘Assessing mental capacity: The Mental Capacity Act’, (2008) 336(7) *British Medical Journal*, p 322.
- ⁸ The Law Commission, <http://www.lawcom.gov.uk/app/uploads/2015/04/lc231.pdf> [13 March 2021].
- ⁹ T. R. Nicholson, W. Cutter, & M. Hotopf, ‘Assessing mental capacity: The Mental Capacity Act’, (2008) 336(7) *British Medical Journal*, p 325.
- ¹⁰ Royal College of Psychiatrists, http://www.rcpsych.ac.uk/pressparliament/collegeresponses/mibill_ev_aug03.aspx [3 March 2021].
- ¹¹ B.F. Hofland, *Resident autonomy in long-term care: paradoxes and challenges*, Springer, New York, 1995, p 88.
- ¹² D. Lush, ‘The Mental Capacity Act and the New Court of Protection’, (2005) 12(5) *Journal of Mental Health Law*, p 31.
- ¹³ D. Lush, ‘The Mental Capacity Act and the New Court of Protection’, (2005) 12(5) *Journal of Mental Health Law*, p 31.
- ¹⁴ C. Johnston & J. Liddle, ‘The Mental Capacity Act 2005: A new framework for healthcare decision making’, (2007) 33(2) *Journal of medical ethics*, p 95.
- ¹⁵ T. R. Nicholson, W. Cutter, & M. Hotopf, ‘Assessing mental capacity: The Mental Capacity Act’, (2008) 336(7) *British Medical Journal*, p 324.
- ¹⁶ C. Johnston & J. Liddle, ‘The Mental Capacity Act 2005: A new framework for healthcare decision making’, (2007) 33(2) *Journal of medical ethics*, p 94.
- ¹⁷ D. Lush, ‘The Mental Capacity Act and the New Court of Protection’, (2005) 12(5) *Journal of Mental Health Law*, p 35.
- ¹⁸ D. Lush, ‘Comparative perspectives on adult guardianship’, (2014) 3 *Elder Law Journal*, p 140.
- ¹⁹ Australian Government, <http://www.treasury.gov.au/igr/igr2010/default.asp> <http://www.treasury.gov.au/igr/igr2010/default.asp> [30 April 2021].
- ²⁰ J. Chesterman, ‘The future of adult guardianship in Federal Australia’, (2013) 66(1) *Australian Social Work*, p 32.
- ²¹ N. O’Neill, & C. Peisah, *Capacity and the Law*. University Press Law Books, Sydney, 2011, p 13.
- ²² J. G. Wong, W. S., Clare, I. C. H., Holland, A. J., Watson, P. C., & M. Gunn, ‘The capacity of people with a ‘mental disability’ to make a health’, (2000) 30(2) *Psychological Medicine*, p 300.
- ²³ T. Grisso & P. S. Appelbaum, ‘Comparison of standards for assessing patients’ capacities to make treatment decisions’, (1995) 152(7) *American Journal of Psychiatry*, p 1033.
- ²⁴ N. O’Neill, & C. Peisah, *Capacity and the Law*. University Press Law Books, Sydney, 2011, p 48.
- ²⁵ N. O’Neill, & C. Peisah, *Capacity and the Law*. University Press Law Books, Sydney, 2011, p 56.
- ²⁶ S. Linda, <https://www.reuters.com/article/us-japan-dying-idUSKCN0W800I> [5 Mei 2021].
- ²⁷ M. Arai, & A. Homma, ‘Guardianship for adults in Japan: Legal reforms and advances in practice’, (2005) 2(19) *Australasian Journal on Ageing*, p 5; Y. Mizuno & Y. Nanba, ‘Aging society and the adult guardianship system’, (2003) 3(4) *Geriatrics & Gerontology Internasional*, p 235.
- ²⁸ Y. Kadoya, S. R. K. Mostafa, H. Oba & J. Narumoto, ‘Factors affecting knowledge about the adult guardianship and civil trust systems: Evidence from Japan’ (2020) 3(13) *Journal of Women & Aging*, p 3.

- ²⁹ Y. Kadoya, S. R. K. Mostafa, H. Oba & J. Narumoto, 'Factors affecting knowledge about the adult guardianship and civil trust systems: Evidence from Japan' (2020) 3(13) *Journal of Women & Aging*, p 10.
- ³⁰ K. Hiroshi, Population aging and living arrangements of the elderly in Japan, Deutsches Institut für Japanstudien, Munich, 2002, p 55.
- ³¹ Ministry of Justice, <http://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji17.html#a4> [14 Julai 2021].
- ³² Ministry of Justice, <http://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji17.html#a4> [14 Julai 2021].
- ³³ J. Tsoh, C. Peisah, J. Narumoto, N. Wongpakaran, N. O'Neill & H. Chiu, 'Comparisons of guardianship laws and surrogate decision-making practices in China, Japan, Thailand and Australia: a review by the Asia Consortium, International Psychogeriatric Association (IPA) capacity taskforce', (2015) 27(6) *International psychogeriatric*, p 1029.
- ³⁴ Mizuno & Y. Nanba, 'Aging society and the adult guardianship system', (2003) 3(4) *Geriatrics & Gerontology Internasional*, p 232.
- ³⁵ Mizuno & Y. Nanba, 'Aging society and the adult guardianship system', (2003) 3(4) *Geriatrics & Gerontology Internasional*, p 235.
- ³⁶ Ministry of Justice, <http://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji17.html#a4> [14 Julai 2021].
- ³⁷ Ministry of Justice, <http://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji17.html#a4> [14 Julai 2021].
- ³⁸ Ministry of Justice, <http://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji17.html#a4> [14 Julai 2021].
- ³⁹ Mizuno & Y. Nanba, 'Aging society and the adult guardianship system', (2003) 3(4) *Geriatrics & Gerontology Internasional*, p 237.
- Hiroshi, K. 2002. Population aging and living arrangements of the elderly in Japan. *Aging and Social Policy: A German-Japanese Comparison*. Deutsches Institut für Japanstudien, Munich, 51-74.
- Hofland, B.F. 1995. Resident autonomy in long-term care: Paradoxes and challenges. In *Enhancing Autonomy in LongTerm Care*, 15-33. New York: Springer, New York.
- Johnston, C. & Liddle, J. 2007. The Mental Capacity Act 2005: A new framework for healthcare decision making. *Journal of medical ethics* 33(2): 94-97.
- Kadoya, Y., Mostafa S. R. K., Oba, H. & Narumoto, J. 2020. Factors affecting knowledge about the adult guardianship and civil trust systems: Evidence from Japan. *Journal of Women & Aging* 3(13): 1-15.
- Linda Sieg. Aging, indebted Japan debates right to 'die with dignity'. Reuters, 6 March 2016. <https://www.reuters.com/article/us-japan-dying-idUSKCN0W800I> [5 Mei 2021].
- Lush, D. 2005. The Mental Capacity Act and the New Court of Protection. *Journal of Mental Health Law* 12(5): 31-40.
- Lush, D. 2014. Comparative perspectives on adult guardianship. *Elder Law Journal* (3): 137-152.
- Ministry of Justice. 2019. Adult Guardianship System – Adult Guardianship Registration System. <http://www.moj.go.jp/EN/MINJI/minji17.html#a4> [14 Julai 2021].
- Mizuno, Y. & Nanba, Y. 2003. Aging society and the adult guardianship system. *Geriatrics & Gerontology Internasional* 3(4): 225-235.
- Nicholson, T. R., Cutter, W. & Hotopf, M. 2008. Assessing mental capacity: The Mental Capacity Act. *British Medical Journal* 336(7): 322-325.
- O'Neill, N. & Peisah, C. 2011. *Capacity and the Law*. Sydney University Press Law Books.
- OBE, B. S. & Scully, P. 2009. The Mental Capacity Act and the elderly. *Current Anaesthesia & Critical Care* 20(2): 90-92.
- Robinson, D. 2009. Guardianship in the 21st century: Challenges and new directions. In Hong Kong Guardianship Conference, hlm. 33-40.
- Royal College of Psychiatrists. 2003. Mental Capacity Bill: Evidence to the Joint Committee from the Royal College of Psychiatrists. http://www.rcpsych.ac.uk/pressparliament/collegeresponses/mibill_ev_aug03.aspx [3 March 2021].
- The Law Commission. 1995. Law Commission Report No 231: Mental Incapacity. <http://www.lawcom.gov.uk/app/uploads/2015/04/lc231.pdf> [13 March 2021].
- Tsoh, J., Peisah, C., Narumoto, J., Wongpakaran, N., Wongpakaran, T., O'Neill, N & Chiu, H. 2015. Comparisons of guardianship laws and surrogate decision-making practices in China, Japan, Thailand and Australia: a review by the Asia Consortium, International Psychogeriatric Association (IPA) capacity taskforce. *International psychogeriatrics* 27(6): 1029-1037.

RUJUKAN

- Arai, M. & Homma, A. 2005. Guardianship for adults in Japan: Legal reforms and advances in practice. *Australasian Journal on Ageing* 24: 19-24.
- Australian Government. 2010. The 2010 Intergenerational Report. Australia to 2050: Future challenges. <http://www.treasury.gov.au/igr/igr2010/default.asp> [30 April 2021].
- Chesterman, J. 2013. The future of adult guardianship in Federal Australia. *Australian Social Work* 66(1): 26-38.
- Department of Constitutional Affairs. 2004. Mental Capacity Act 2005 factsheet. www.dca.gov.uk/menincap/mcbfactsheet.htm [4 March 2021].
- Department of Health. 2008. Raising the Profile of Long-term Conditions: A Compendium of Information. https://improve.bmjjournals.org/improve_post/raising-the-profile-of-long-term-conditions-care-a-compendium-of-information/ [24 December 2020].
- Grisso, T. & Appelbaum, P. S. 1995. Comparison of standards for assessing patients' capacities to make treatment decisions. *American Journal of Psychiatry* 152(7): 1033-1037.

- Wilson, S. 2017. Mental capacity legislation in the UK: Systematic review of the experiences of adults lacking capacity and their carers. *BJ Psych Bulletin* 41(5): 260-266.
- Wong, J. G. W. S., Clare, I. C. H., Holland, A. J., Watson, P. C., & Gunn, M. 2000. The capacity of people with a 'mental disability' to make a health. *Psychological Medicine* 30(2): 295-306.
- Tan Jass Key
Pelajar
Fakulti Undang-undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
Emel: tanjasskey532@gmail.com / A167834@siswa.ukm.edu.my
- Ramalinggam Rajamanickam (Pengarang Koresponden)
Profesor Madya
Fakulti Undang-undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
Emel: rama@ukm.edu.my
- Tengku Noor Azira Tengku Zainudin
Profesor Madya
Fakulti Undang-undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
Emel: tna@ukm.edu.my